

LA JUSTÍCIA SENYORIAL ECLESIÀSTICA (SEGLES X A XIV). EL CAS DE BÀSCARA

ALBERT RIERA i PAIRÓ

Sigui aquesta comunicació que presentem, la nostra petita aportació a l'homenatge que l'IEG dedica a la persona i a l'obra del Dr. Pere de Palol, de qui vam tenir el goig d'escoltar, com a alumne, el mestratge d'algunes de les seves últimes lliçons d'Arqueologia Paleocristiana a la Universitat de Barcelona.

Agraïm la generositat de la secretaria del Congrés en permetre-nos de llegir aquesta comunicació, tot i que depassa sensiblement els límits fixats, en allargar la forquilla cronològica fins al segle XIV.

* * * *

“La justícia senyorial eclesiàstica (segles X a XIV). El cas de Bàscara” constitueix la primera aproximació d'un estudi temàtic que configurarà, si Déu vol, la nostra tesi de Doctorat, que dirigeix el professor de la Universitat de Girona, Dr. Lluís To Figueras.

Una primera aproximació, dèiem, que basem en la presentació de dos documents no publicats fins ara¹, tots dos del segle XIV, un del 1302 i l'altre del 1354. Es tracta de dos privilegis reials, concedits pels reis Jaume II el Just i Pere III el Cerimoniós als bisbes de Girona, sobre la jurisdicció senyorial de la vila de Bàscara (Alt Empordà), domini bisbal des d'època carolíngia.

El privilegi de Jaume II fou concedit al bisbe Bernat de Vilamarí el

¹ El document número 1 ha estat transcrit íntegrament a Josep M. MARQUÈS, *Cartoral De Rubricis Coloratis*. Obra inèdita, mecanografiada, que es conserva a l'ADG. El document número 2 no havia estat transcrit fins ara.

15 de novembre de 1302. El pergamí original², de 44 x 60 cm, conserva intacte el segell pendent de la cancelleria reial de Jaume II. Es tracta d'un segell de l'anomenat tipus magestàtic, de forma circular, en plom, amb un mòdul de 50 mm de diàmetre, sostingut per una cinta trenada de seda, feta de fils de colors vermell i groc³. En la tipologia sigil·logràfica de Ferran de Segarra⁴ aquest segell pendent ha estat identificat com del tipus de la butlla de plom, segells aquests especialment usats per la cancelleria pontifícia.

L'anvers representa el rei assegut un tron, amb corona, mantell, ceptre a la mà dreta i globus terraquí amb doble creu a la mà esquerra. La llegenda, disposada radialment, diu: +S: IACOBI: DEI: GRATIA: REGIS: ARAGONUM:

El revers porta un escut quarterat per una creu grega. A cada quarter, un cap d'home amb barba, d'ètnia africana⁵. La llegenda, disposada també radialment, diu: + VALNC: ET: MURC: AC: COMITIS: BARCHN:

El privilegi de Pere III fou concedit al bisbe Berenguer de Cruïlles el 10 de maig de 1354. El pergamí original⁶, de 20 x 42 cm, conserva restes del segell pendent, del qual han quedat les cintes trenades de seda, també de fils grocs i vermells, semblants a les del segell del document anterior. La butlla de plom que tancava i autenticava el document ha desaparegut totalment.

Anem per parts en la descripció i l'estudi dels documents. El 1302 Jaume II, en ocasió d'una estada a la ciutat de Girona, concedeix al bisbe Bernat de Vilamarí la jurisdicció i l'imperi (*iurisdictioem et imperio*) de les viles de Bàscara (Alt Empordà) i la Bisbal (Baix Empordà), dues de les possessions més destacades de la senyoria bisbal de Girona. La cessió es fa a petició del bisbe, en argumentar els drets que des de molt antic hi tenien

² El document ha estat regestat a Josep M. MARQUÈS (1984), *Pergamins de la Mitra (891-1687)*, Girona, IEG, amb el número 574, p. 57.

³ Les Ordinacions de Pere III el Cerimoniós fixaven en 30 el nombre de fils de color groc i en 20 els de color vermell. Vegeu Fernando de SEGARRA y de SISCAR (1898), *Apuntes para un estudio de los sellos del rey D. Pedro IV de Aragón*, a *Memorias de la Real Academia de las Buenas Letras de Barcelona*, vol. VI, Barcelona, pp. 101-174.

⁴ SEGARRA (1898), *Apuntes para un estudio...*

⁵ Segarra identifica aquests caps en un segell de Pere III el Cerimoniós com d'ètnia etiop. Indica, a més que en les Ordinacions de Pere III es diu que es tracta d'un *serrahí*.

⁶ Regestat a MARQUÈS (1984), *Pergamins...* amb el núm. 1250, p. 109.

els bisbes (*que quidem loca de Baschera et de Episcopali ad mensam vestram episcopalem pertinent ab antiquo*).

Efectivament, la vila devia ser concedida per Carlemany immediatament després de l'entrega de Girona el 785, o, si més no, poc abans de l'any 817. Aquest any, en un judici celebrat a Borrassà (Alt Empordà) s'esmenta la presència a Bàscara d'un tal Ragonfred, *comes palatio*, i dels jutges palatins Donat i Ugobald, per tal de fixar els límits de la vila i el seu terme⁷. Com ha establert Josep M. Salrach, en una reinterpretació del document⁸, aquest *comes palatio* era un alt funcionari de la cort imperial carolíngia, delegat amb funcions de caràcter judicial, en aquest cas amb l'encàrrec exprés, suposem, de dirigir la reorganització del territori a la marca septentrional i d'arbitrar judicialment els conflictes que generés la territorialització.

Aquesta "legalitat franca" serà l'argument més habitual que els bisbes utilitzaran en els casos d'entredit de la seva jurisdicció. El recurs a la justícia reial per arbitrar en cas de conflicte ens situa en un concepte de justícia com a atribut de l'autoritat pública, exercida primer per jutges reials enviats expressament des de la Cort carolíngia, i assumida després pel bisbe, amb o sense el comte, com a dipositari i detentor de la jurisdicció. Posem-ne alguns exemples: l'any 817⁹, en el judici de Borrassà actuen, en presència dels *missi* imperials, l'arquebisbe de Narbona i el bisbe de Nimes, set jutges i un saig¹⁰; el 892, el bisbe Servusdei presideix a Bàscara un judici contra un Revell, acusat d'apoderar-se "injustament" d'una terra situada a Bàscara, al *villare de Abderrama*, en territori del comtat d'Empúries¹¹.

Al capdavant, els tribunals laics i eclesiàstics es fondran i veurem

⁷ ADG, Cartoral de Carlemany, pp. 79b-80b. Transcrit a Josep M. MARQUÈS (1993), *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*, Barcelona, Fundació Noguera, Col·lecció Diplomataris, vol. 1, núm. 1.

⁸ Josep M. SALRACH (1978), *El procés de formació nacional de Catalunya (segles VIII-IX)*, Barcelona, Ed. 62, vol. 1, p. 30.

⁹ Ramon MARTÍ, *La integració a l'"alou feudal" de la seu de Girona de les terres beneficiades pel "règim dels hispans"*. Els casos de Bàscara i Ullà, segles IX-XI, a *Actes del col.loqui La formació i expansió del feudalisme català*, Girona, (1985-86), Estudi General 5-6, data el document en l'any 818. Al nostre entendre, hem d'acceptar la data proposada per Salrach i Josep M. Marquès.

¹⁰ El saig era un oficial reial o baronial que tenia al seu càrrec l'execució de les penes dictades en els judicis.

¹¹ ADG, Cartoral de Carlemany, pp. 78b-79b. Transcrit a MARQUÈS (1993), núm. 14.

judicis presidits alhora per l'autoritat del bisbe i del comte, en el que P. Bonnassie ha anomenat "jurisdiccions mixtes". És el cas del judici de l'any 921: el bisbe Guiu de Girona i el comte Miró de Besalú presideixen un judici amb tres jutges, un saig, deu eclesiàstics, dotze laics i un nombre indeterminat de *bonorum hominum*¹², que garanteixen la publicitat del judici i són destacats per la seva competència o reconeixement públic¹³. O també el cas, el mateix any, mes i dia, del judici que presideix el comte Miró, sota la presència del bisbe Guiu, set jutges, un saig, sis eclesiàstics, nou laics i *aliorum plurimorum bonorum hominum*¹⁴.

Amb el temps, l'exercici judicial passarà a funcionaris nomenats pel senyor, laic o eclesiàstic, que exerciran les seves funcions per delegació. És el cas del judici de l'any 1019¹⁵ contra Bernat de Calabuig per un alou situat a Bàscara, *sive villare quod vocitant Abderama*. El judici és presidit pel jutge Sunifred, de manament del bisbe Pere Roger de Girona.

Amb la imposició de banalitats senyoriales, després de les violències feudals, i amb l'organització de xarxes d'agents i oficials baronials per administrar els dominis territorials i la seva gent, l'administració regular de la jurisdicció i l'exercici de la justícia passarà a mans dels batlles, que en moltes ocasions passaran a ostentar més d'un càrrec. És el cas de Bertran de Vall, que, en un document de 1328, surt esmentat com a batlle de Banyoles, batlle i jutge de Bàscara i procurador de les temporalitats del bisbe¹⁶.

Amb tot, no sempre les funcions judicials són exercides, almenys en el segle XIV, pels batlles. A Bàscara trobem en aquesta època l'exercici judicial de jutges, generalment juristes i/o clergues; és el cas de Berenguer Ramis, jutge episcopal de Bàscara, que el 1343 és autoritzat per procedir judicialment contra clergues i laics que cometin usura a la vila¹⁷. Al 1344, el bisbe envia una lletra al batlle de la vila en la qual deixa clar que no perdo-

¹² ADG, Cartoral de Carlemany, pp. 80b-83b. Transcrit a MARQUÈS (1993), núm. 31.

¹³ Vegeu BONNASSIE (1979), *Catalunya mil anys...* vol. 1, p. 162.

¹⁴ ADG, Cartoral de Carlemany, pp. 77b-78b. Transcrit a MARQUÈS (1993), núm. 32.

¹⁵ ADG, Cartoral de Carlemany, pp. 17a-18b. Transcrit a MARQUÈS (1993), núm. 78.

¹⁶ ADG, Lletres, U 3, f. 174.

¹⁷ ADG, Lletres, U 6, f. 180.

narà cap dels qui el jutge hagi condemnat per ús de pesos i mesures falses¹⁸.

Sovint eren aquests mateixos oficials baronials els qui eren acusats de prevaricació i sotmesos a judici, com en el cas del notari de Bàscara Francesc Sanç, que el 1349 és empresonat i els seus béns subhastats.

Per la documentació conservada d'aquesta primera meitat del segle XIV, arribem a endevinar greus problemes del bisbe per controlar l'administració baronial. Les requisitòries enviades per carta ens permeten de resseguir un procés de reorganització de l'administració senyorial, després dels greus conflictes ocasionats per una nova controvèrsia sobre la jurisdicció de la vila a finals del segle XIII.

Efectivament, entre els anys 1296 i 1297, documentem una llarga disputa¹⁹ entre el bisbe Bernat de Vilert i el senescal Pere de Montcada, veguer del comtat de Besalú. Les pretensions de Pere de Montcada, personatge amb influència i poder per enfrontar-se al bisbe, van anar lluny, i van motivar l'excomunió del veguer el 29 de juny de 1297²⁰. L'interès de Pere de Montcada, veguer reial de Besalú, comtat al qual pertanyia el territori de Bàscara, és clar i evident. No era pas la primera vegada que l'enclavament episcopal era cobejat, per la seva situació de frontera amb els comtats d'Empúries i Girona i pel control que el seu castell exercia sobre el camí de França, l'anomenada *strata merchaderia*.

Els abusos dels oficials reials de Pere de Montcada a Bàscara queden reflectits en el document de 1302, quan diu: "... *graves iniurias, concussiones et dampna per eosdem officiales passa est retroactis temporibus ecclesia Gerundensis*".

Jaume II resol el conflicte a favor del bisbe, reafirmant els drets immemorials de la jurisdicció episcopal, i defineix aquesta jurisdicció en tota la seva amplitud i integritat quan diu: "... *omnem iurisdictionem civilem et criminalem altam et bassiam mixtum et merum imperium, et ea omnia iura sine quibus expediri non possunt*".

S'ha equiparat el mer i mixt imperi a l'exercici de la jurisdicció plena,

¹⁸ ADG, Lletres, U 8, f. 17.

¹⁹ La disputa ha generat un total de 15 documents conservats que han estat transcrits íntegrament al nostre Treball de Recerca de Doctorat. Vegeu Albert RIERA i PAIRÓ (1995), *La senyoria episcopal de Bàscara i l'organització de l'espai (1055-1302)*.

²⁰ ADG, Notularum, G 1, f. 61v. ,

anomenada també alta i baixa justícia. El mer imperi o alta justícia afectava els processos de la jurisdicció criminal o plets majors (*placitos maximos*²¹) i que, per tant, permetien dictar pena de mort, mutilació de membres i/o bandejament²² o exili. Hom ha concretat els delictes afectes de les penes anteriors: el segrest, l'incendi, l'agressió de transeünts i viatjants i l'homicidi²³. Contràriament, el mixt imperi o baixa justícia afectava els processos de la jurisdicció civil i contenciosa o en l'exercici de la jurisdicció criminal que no comportava aparellat la imposició de les penes anteriors.

L'actitud del rei és taxativa en permetre que el bisbe faci valer aquest privilegi en cas de qualsevol incompliment per part dels agents i oficials reials: "*...quin imo mandamus per presentes procuratoribus vicariis baiu-
lis iudicibus sagionibus et aliis nostris et successorum nostrorum officiali-
bus quibuscumque quod omnia premissa firma habeant et observent et non
contraveniant nec aliquem contravenie permittant aliqua racione*".

Gairebé cinquanta anys més tard, el 10 de maig de 1354, el bisbe Berenguer de Cruilles obté un nou privilegi del comte-rei Pere III. Menys explícit que l'anterior, completa la cessió de la plena justícia de l'any 1302, en permetre plena llibertat al bisbe d'erigir forques i altres signes de mort, diu el document, en qualsevol lloc dins el terme de Bàscara.

El privilegi de 1302 havia establert el dret del bisbe d'erigir forques i altres signes de mort a l'interior dels murs de la vila²⁴. No obstant això, el rei retenia el dret d'erigir-les fora dels murs i en tot el terme: "*... retinemus tamen in presenti concessione nobis et successoribus nostris... quod extra muros dictorum locorum de Bascheram... nulla per vos vel officiales vestros fiat exequutio peneque ultimum suplicium inferat, neque ffurce aut alia signa pene mortem imponentis extra muros locorum predictorum erigantur per vos vel officiales vestros ullo unquam tempore vel ponantur*".

En cas d'incompliment, els oficials reials podien arrencar (*evelli*) o

²¹ Pierre BONNASSIE (1981), *Catalunya mil anys enrera (segles X-XI)*. Barcelona, Ed. 62, vol. 2, p. 53.

²² Sabem d'un Guillem Martí que el 1346 és condemnat a pena de bandejament. ADG, Lletres, U 9, f. 169.

²³ Jesús MESTRE i CAMPI, dir. (1992), *Diccionari d'Història de Catalunya*, Barcelona, Ed. 62, entrada "justícia, alta i baixa" de Jesús LALINDE, p. 598.

²⁴ Entenem l'adverbi "infra" en el sentit de "a l'interior", en contraposició a l'adverbi "extra".

treure (*auferre*) les dites forques, clavades “... *per negligentiam officialium nostrorum vel nostram patientiam id tacite toreraretur*”.

És sabut que la forca (*ffurcha, forca, forsan*) era l'instrument d'execució pública dels condemnats de baixa condició, emprat correntment a l'època medieval i moderna. Generalment de fusta, consistia en dos pals verticals clavats al terra i un altre de travesser. A la part central del travesser hom penjava els condemnats subjectats d'una corda o de ganxos fixes.

També, i no en menor grau d'importància, esdevenia un dels símbols del poder opressor dels senyors feudals, en disposar les forques en llocs ben visibles, “... *in muris locorum de Bascara et de Episcopali et utriusque ipsorum locorum ffurchas et alia signa mortis*”, diu el document. La localització dels senyals de mort, i de les forques, a les entrades de viles i ciutats era segurament la més òptima per destacar la funció propagandística d'aquests instruments de repressió. La vila de Bàscara havia estat emmurallada a la meitat del segle XIII i la celebració de mercat des de 1187 garantia l'afluència de *pravos homines, malefactores vel raptores*, com es diu en alguns dels documents.

Així, el document de 1354 ratificava, en ampliar el dret del bisbe d'erigir forques, una potestat que ja devia exercir efectivament, almenys des de 1302. El document és clar respecte a això en dir: “... *quod vos venerabilis pater Berengarius Dei gratia episcopus Gerundensis tenuistis et tenetis et predecessores vestri tenuerunt et tenere consueverunt...*”.

La retenció de mer i mixt imperi, o justícia plena, i el poder d'erigir forques i altres senyals permetia de jutjar, imposar i fer executar penes en l'exercici de la jurisdicció plena, en un procés d'enfortiment dels drets senyorials. La documentació conservada del segle XIV així ho sembla indicar.

DOCUMENTS

1

1302 novembre 15²⁵, Girona.

Concessió del comte-rei Jaume II al bisbe de Girona, Bernat de

²⁵ En la transcripció del Cartoral *De Rubricis Coloratis*, Josep M. MARQUÈS data el document el dia 16 de novembre. La regesta dels pergamins de la Mitra, en canvi, segueix la cronologia de l'original.

Vilamarí, de la jurisdicció, alta i baixa justícia, mer i mixt imperi, sobre els llocs de Bàscara i la Bisbal.

O. ADG, *Mitra*, C. 15, núm. 16²⁶.

A. ADG, *Cartoral Rubricis Coloratis*, ff. 50r-51r.

B. ADG, *Mitra*, C. 15, núm. 63. Còpia de 1315.

C. ADG, *Mitra*, C. 15, núm. 3. Còpia de 1316.

D. ADG, *Mitra*, C. 15, núm. 55. Còpia de 1338.

1. MARQUÈS, Transcripció del Cartoral *De Rubricis Coloratis* (no editada), doc. 37, pp. 114-117.

Privilegium iurisdictionis de Baschera et de Episcopali.

Pateat universis quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum Valencie et Murcie ac comes Barchinone dum nostri pectoris volumina sepe revolvimus satis aperte invenimus quod quanto maiora superne nutu miserationis accepimus, quancumque locum notabilem inter filios hominum obtinemus, tanto devotiora debemus obsequia gratitudinis donatori. Indeque occurrit nostre considerationi precipuum ut regi regum a quo nostra pendet auctoritas, suisque ministris grato devotionis encenio placeamus. Hinc est quod sicut oblata nobis ex parte vestri venerabilis in Christo patris Bernardi Dei gratia Gerundensis episcopi peticio continebat, pretextu iurisdictionis et maxime criminalis quam nostri officiales Bisulduni in villa de Baschera et suis terminis et pretextu meri imperii quod officiales nostri Gerunde in castro et villa de Episcopali et suis terminis, nos vel eos pro nobis iniuste habere dicebant. Que quidem loca de Baschera et de Episcopali ad mensam vestram episcopalem pertinent ab antiquo, graves iniurias, concussionones et dampna per eosdem officiales passa est retroactis temporibus ecclesia Gerundensis. Unde cum nostre celsitudini supplicandum duxeritis ut vobis et ecclesie memorate premissis de causis tot et tantis ut dicebatis lacessitis molestiis, tot ac tantis affectis iniuriis misericorditer dignaremur de quietudinis ocio providere. Nos quibus est diligens cura per omnia superni numinis ministros diligere et ecclesiarum pontifices celestis iracundie inter Deum et populum mediatores placabiles regie semper liberalitatis muneri-

²⁶ Subratllat figura el document que nosaltres hem utilitzat en la transcripció.

bus honorare fidelium retroprincipum qui non solum munuscula set etiam in inensum donare ecclesiis existimaverunt mensuram munificentiam approbantes. Gratis et ex certa scientia atque spontanea voluntate volentes officialium nostrorum a dictis locis et eorum terminis inquietationem predictam penitus submovere sive in dictis locis de Baschara et de Episcopali et eorum terminis nos vel successores nostri debeamus habere iurisdictionem civilem vel criminalem merum aut mixtum imperium sive non, et sive ipsis iurisdictione et imperio in locis eisdem et eorum terminis nos vel officiales nostri usi fuerimus sive non, per nos et omnes successores nostros concedimus diffinimus remittimus ac nichilominus offerimus et donamus domino Deo et beate Marie sedis Gerunde ac vobis venerabili Bernardo Gerundensi episcopo supradicto et vestris successoribus in perpetuum omnem iurisdictionem civilem et criminalem altam et bassiam mixtum et merum imperium, et ea omnia iura sine quibus expediri non possunt, et quicquid etiam iuris nobis competit aut competere debet vel potest quacumque ratione vel causa super eisdem in locis de Baschera et de Episcopali predictis et terminis eorundem in omnibus hominibus et feminis cuiuscumque legis aut condicionis existant in dictis locis aut suis terminis habitantibus et habitaturis. Ita quod vos vel officiales vestri quos volueritis in perpetuum exerceatis libere et exercere possitis in locis et terminis memoratis omnem iurisdictionem et mixtum et merum imperium ac possitis per vos et officiales vestros quocumque penarum genere punire atque corrigere in ipsis locis et terminis undecumque fuerint quoslibet delinquentes. Retinemus tamen in presenti concessione nobis et successoribus nostris ob reverentiam et honorem regie dignitatis quod extra muros dictorum locorum de Bascheram et de Episcopali nulla per vos vel officiales vestros fiat exequio pene que ultimum supplicium inferat, neque ffurce aut alia signa pene mortem imponentis extra muros locorum predictorum erigantur per vos vel officiales vestros ullo unquam tempore vel ponantur. Set infra ipsos muros exequionem pene mortis aliarum vero penarum citra mortem tam infra quam extra muros ubicumque volueritis infra terminos tamen ipsorum locorum libere possitis facere seu fieri facere quomodocumque. Et si forsitan ullo unquam tempore sine nostra et successorum nostrorum speciali concessione obtenta furce vel alia signa pene mortem imponentis extra muros locorum predictorum erigerentur sive ponerentur, quamvis per negligentiam officialium nostrorum vel nostram patientiam id tacite toleraretur, nichilominus tamen ipsas furcas et alia signa similia pene mortis possimus

nos et nostris evelli et auferri facere quodcumque, nulla super hoc nobis aut nostris successoribus possessione vel temporis prescriptione obstante. Simili quoque modo volumus ordinamus atque concedimus per nos et successores nostros vobis dicto episcopo et successoribus vestris in perpetuum quod si forsan ullo unquam tempore officiales nostri vel successorum nostrorum aut alie persone per usurpacionem uterentur iurisdictione vel mero et mixto imperio in locis predictis et eorum terminis contra tenorem presentis diffinicionis et concessionis nostre, aut per negligenciam officialium vestrorum sive pacienciam vestri aut successorum vestrorum hec tacite tolerancium, quod vobis aut successoribus vestris et ecclesie Gerundensi nullum propter ea preiudicium generetur, imo habeatis salvum ius prohibendi eosdem ac etiam defendendi presentem concessionem. Nulla super eo vobis et ecclesie Gerundensi aut successoribus vestris possessione seu temporis prescriptione obstante. Nulli ergo omnium officialium vel subditorum nostrorum presencium vel qui pro tempore fuerint liceat hanc paginam nostre concessionis diffinicionis remissionis oblacionis et donacionis infringere vel ei ausu temerario contrahere, alioquin iram et indignacionem omnipotentis Dei et nostram incursum se noscat. Quin imo mandamus per presentes procuratoribus vicariis baiulis iudicibus sagionibus et aliis nostris et successorum nostrorum officialibus quibuscumque quod omnia premissa firma habeant et observent et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione. Et ab inquietacionibus indebitis dictorum locorum specialiter quoque super hiis que superius diffinimus atque donamus omnino desistant, si de nostra confidunt gratia vel amore.

Datum Gerunde decimo septimo kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo secundo.

Sig(signo)num Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valencie et Murcie ac comitis Barchinone, qui hoc concedimus et firmamus et nostra bulla plumbea iussimus comuniri. Testes sunt Raimundus episcopus Valencie. Poncius Vicensis episcopus. Jaçpertus, vicecomes Castri Novi. Jaufridus, abbas Fuxensis. Arnaldus de Cursavino. Bernardus de Crudiliis. Dalmacius de Castronovo.

Si(signo)num Petri Martini, dicti domini regis scriptoris, qui de mandato eiusdem hoc scribi fecit et clausit loco die et anno prefixis.

Petro Martini mandato regio sibi facto per Beernardo Boneti eiusdem domini Regis vicecancellarium.

1354 maig 10. St. Feliu de Guíxols²⁷.

Concessió del comte-rei Pere III el Cerimoniós al bisbe de Girona, Berenguer de Cruilles, sobre l'erecció de forques i altres senyals a les viles de Bàscara i la Bisbal.

O. ADG, *Mitra*, C. 15, núm. 52²⁸.

Nos Petrus Dei gratia Rex Aragonum Valencie Maiorice Sardinum et Corsice Comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, pater et legitimus administrator *incliti ac magnifici infantis*²⁹ Iohannis primogeniti nostri carissimi ducis Gerunde comitisque Cervarie. Attendentes quod vos venerabilis pater Berengarius Dei gratia episcopus Gerundensis tenuistis et tenetis et predecessores vestri tenuerunt et tenere consueverunt in muris locorum de *Bascara* et de *Episcopali* et utriusque ipsorum locorum ffurchas et alia signa mortis. Et a nobis pecieritis supplicando quod ffurchas et signa mortis mutare possetis in aliis locis infra terminos dictorum locorum. Volentes supplicationi vestre annuere in hac parte vobis et successoribus vestris in *dicto*³⁰ episcopatu *nomine predicto concedimus* gratis et ex certa sciencia ac consulte quod ffurchas et alia signa mortis possitis erigere et mutare seu erigi et mutari facere in quibuscumque locis volueritis infra tamen terminos dictorum locorum et cuiuslibet ipsorum hocque valeatis facere libire et impune et absque impedimento et quarumvis personarum contencionem quarumque. Mandantes quo super nomine cum presenti procuratori Cathalonie generali et vicario Gerunde et aliis officialibus nostris et successorum nostrorum presentibus et futuris et aliis quibuscumque quos predictum et infrascriptum targeat negocium sub nostre indignationis pena

²⁷ Josep M. MARQUÈS (1984), *Pergamins...*, p. 109, núm. 1250, data el document esmentat l'any 1358. Som del parer que la datació correcta és la de l'any 1354, amb la qual se subscriu el document.

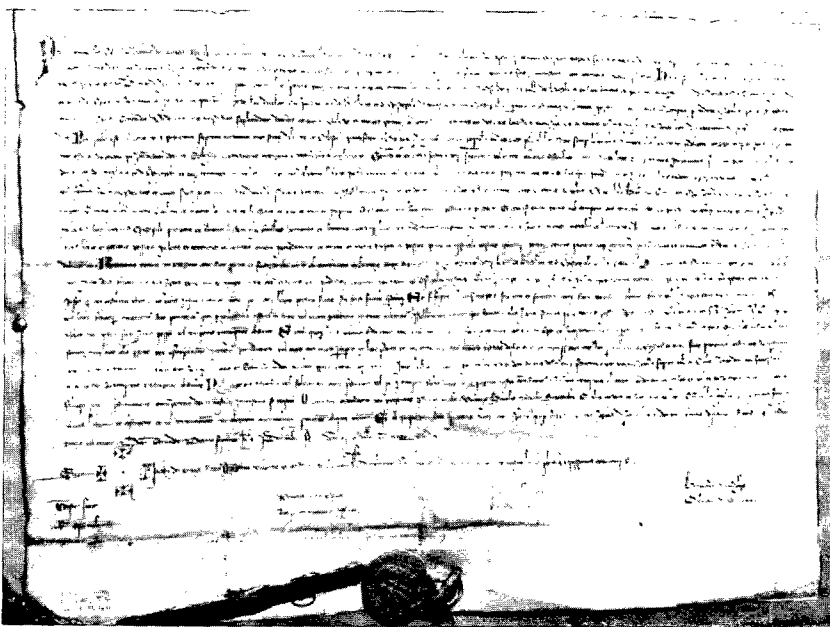
²⁸ El document no havia estat mai transcrit totalment.

²⁹ Els mots que en la transcripció vénen subratllats indiquen en l'original passatges que han estat rascats i corregits.

³⁰ Paraula que en el document original ha estat afegida, de la mateixa mà, un cop acabada la redacció.

quod in erigendis dictis ffurchis et aliis signis mortis in locis predictis et vestroque ipsorum locorum vobis vel successoribus vestris nullum impedimentum vel contradictionem aliquam faciant nec apponant. Per hanc autem concessionem non intendimus iurisdictionem quam habetis in dictis locis et terminis eorumdem in aliquo restringere vel aliis ampliare seu augmentare, nisi solum in hoc quo illud exercitium iurisdictionis quo infra muros predictorum locorum exsequi poteratis infra terminos vos et vestri successores exsequi possitis et etiam signa predicta iurisdictionis detinere in eisdem, que volumus per nos et successores nostros in perpetuum roboris firmitatem obtinere. In cuius rei testimonium presentem cartam nostram vobis fieri iussius et sigillo nostro *pendenti* (corrin).

Actum et datum in villa Sancti Ffelicis Guixellensis decima die madii anno a nativitati domini Millesimo Trecentesimo Quinguesimo Quarto.

Document original, en pergami, de la concessió que el comte-rei Jaume II el Just, féu al bisbe de Girona, Bernat de Vilamarí, de la jurisdicció, alta i baixa justícia, sobre els llocs de Bàscara i La Bisbal (ADG, Mitra, Calaix 15, núm. 16).